

DIGITAL LITERACY COALITION

Kerndocument Digital Literacy Coalition

Maak Groningen in 2025 de meest digitaal geletterde stad en provincie van Nederland

Versie mei 2021

Inhoud

In het kort	3
Partners Digital Literacy Coalition	4
Inleiding	5
Kerndocument Digital Literacy Coalition	5
Wat is digitale geletterdheid?	5
Uitdaging	6
Digital Literacy Coalition	8
Ambitie	9
Werkwijze	10
Spiral of innovation	10
Agenderen	10
Netwerk	11
Proeftuinen en concrete projecten	11
Onderzoek: monitoren, evalueren en valideren	12
Kennisverspreiding	13
De proeftuinen	14
Digitale inclusie	14
Gezondheid	16
Onderwijs	19
Werk	20
Digitale Academie Noord-Nederland	22
Colofon	23

In het kort

In 2018 is de Digital Literacy Coalition (DLC) opgericht. De DLC bestaat uit twintig partners uit onderwijs en wetenschap, bedrijfsleven, overheid, zorg, en de educatieve en culturele sector die samenwerken om het niveau van digitale geletterdheid te stimuleren in alle lagen van de samenleving. In de proeftuinen *digitale inclusie, gezondheid, werk en onderwijs* werken we samen aan concrete projecten, gesteund door onderzoek. We delen de daarmee verworven kennis onder de betrokken partners, waardoor *best practices* ook elders ingezet kunnen worden.

Digitale geletterdheid is het geheel van kennis, vaardigheden, competenties, attitudes, motivaties, vertrouwen en inzicht dat noodzakelijk is om digitale technologie te begrijpen, ermee om te kunnen gaan en in te kunnen zetten, om te kunnen floreren in een digitale samenleving.

Het [Akkoord van Groningen](#) heeft de ambitie om van Groningen de meest digitaal geletterde regio van Nederland te maken belegd bij de DLC. De DLC doet dit als volgt: we agenderen het thema digitale geletterdheid op verschillende beleidsagenda's, bouwen en onderhouden actief het netwerk, gaan in concrete projecten aan de slag in verschillende proeftuinen, paren dit aan onderzoek, monitoring en evaluatie, en zorgen voor kennisdeling en -uitwisseling tussen de partners. Deze kennis en nieuwe inzichten worden weer meegenomen bij het agenderen van het thema. Zo creëren we een *spiral of innovation*.

Dit document beschrijft de uitdaging die ontstaat in het kader van *digitale geletterdheid*, wat de ambitie van de DLC is en hoe deze ambitie gerealiseerd wordt. Daarnaast wordt per proeftuin ingegaan op concrete projecten en activiteiten waarin de DLC een rol speelt. Het document dient als praatstuk, is een levend document en is dus aan verandering onderhevig. Tevens dient dit document als basis voor de roadmap van de DLC en wordt het gebruikt als basis voor subsidieaanvragen.

Partners Digital Literacy Coalition

Inleiding

Kerndocument Digital Literacy Coalition

Dit document beschrijft de uitdaging die ontstaat in het kader van *digitale geletterdheid*, wat de ambitie van de DLC is en hoe deze ambitie gerealiseerd wordt. Daarnaast wordt per proeftuin ingegaan op concrete projecten en activiteiten waarin de DLC een rol speelt. Tevens dient dit document als basis voor de roadmap van de DLC en wordt dit document gebruikt als basis voor subsidieaanvragen.

Het document dient als praatstuk, is een levend document en is dus aan verandering onderhevig. Daarom kan het zijn dat dit document niet altijd volledig actueel is. De inhoud van dit document is in alle zorgvuldigheid opgesteld. Het kerndocument is een openbaar document en kan met geïnteresseerden gedeeld worden.

Wat is digitale geletterdheid?

Digitale geletterdheid is het geheel van kennis, vaardigheden, competenties, attitudes, motivaties, vertrouwen en inzicht dat noodzakelijk is om digitale technologie te begrijpen, ermee om te kunnen gaan en in te kunnen zetten, om te kunnen floreren in een digitale samenleving.

Digitalisering en dataficatie hebben een steeds grotere invloed op het dagelijks leven van burgers. Begrijpen hoe ICT en media werken en ermee kunnen omgaan wordt daarmee een noodzakelijke voorwaarde voor burgerschap en inclusie in de digitale samenleving. Het verandert alle domeinen van ons dagelijks leven. Denk hierbij aan de domeinen werk, gezondheidszorg en onderwijs, maar ook aan hoe we nieuws en informatie ontvangen en hoe we communiceren, bijvoorbeeld met ons sociale netwerk of met de overheid. Deze invloed van digitalisering op de maatschappij is eens te meer duidelijk geworden in de coronacrisis: veel van onze dagelijkse activiteiten zijn verplaatst van fysiek naar online. Digitale innovaties zijn hierdoor in een stroomversnelling gekomen. Aan deze verschuiving zit aan de ene kant een technisch aspect: door het digitaliseren van processen kunnen we zaken efficiënter en

makkelijker maken. Echter, aan digitalisering zit ook een menselijk aspect: burgers moeten in staat zijn om gebruik te maken van de mogelijkheden die digitalisering biedt.

Uitdaging

Hier ontstaat een probleem: in Nederland hebben 2,5 tot 4 miljoen volwassenen beperkte digitale vaardigheden, oftewel, ze zijn niet digitaal geletterd genoeg.¹ Dit betekent dat zij onvoldoende digitale basisvaardigheden hebben en niet over de competenties beschikken om bijvoorbeeld informatie goed te beoordelen en daarmee ook niet genoeg kennis hebben om mogelijkheden - maar ook gevaren - in te schatten. Dit probleem loopt door de hele bevolking heen: van jong tot oud, van hoog- tot laag opgeleiden, van rijk tot arm. In Groningen gaat het naar schatting om zo' n 117.000 inwoners die digitaal nog onvoldoende meekomen.

Digitalisering is steeds meer verweven in het dagelijkse leven van mensen. Digitale diensten en technologie worden veelvuldig gebruikt op het werk, als consument en in de privé sfeer. Maar het is niet vanzelfsprekend dat iedereen hier mee om kan gaan. Er is een goede kans dat er een tweedeling ontstaat in de samenleving tussen een groep mensen die wel kan participeren

¹ Algemene Rekenkamer, 2016; CBS, 2016.

in de digitale samenleving en groep die niet mee kan. Digitale inclusie is een belangrijke maatschappelijke opgave. Daarom is het goed dat er nauwe samenwerking is tussen partijen uit verschillende sectoren, publiek en privaat, die als doelstelling heeft om iedere Groninger en elke Groningse organisatie digitaal te kunnen laten meedoen.

Digitalisering voltrekt zich in alle domeinen van de samenleving; steeds meer zaken die mensen doen in hun dagelijks leven worden digitaal, en vergen dus vaardigheden en kritisch inzicht. Tegelijkertijd zien we een grote technology push in de samenleving ontstaan: nieuwe technologieën, zoals Kunstmatige Intelligentie, het Internet of Things en Data Science, zullen een nog verdergaande impact hebben op ons werk en leven in de toekomst. De cruciale vraag die daarbij beantwoord moet worden is in hoeverre deze technologieën ook echt zinnig gebruikt en opgepakt kunnen worden door 'de gewone mens'. Hier is niet altijd voldoende aandacht voor in door technologie gedreven activiteiten.

Digitale geletterdheid is een vaardigheid waarmee je nu al en zeker in de komende jaren het verschil kunt maken. In veel gevallen is het cruciaal op de arbeidsmarkt. Zo gebruikte in 2017 72% van de werknemers in Nederland geregeld een computer met internet voor werk en neemt dit percentage ieder jaar toe.² Digitale geletterdheid is cruciaal voor het vinden van werk en het uitvoeren van taken. Het vergroot de wendbaarheid van werknemers en hun werkplezier. Een hoge mate van digitaal bewustzijn - het vermogen om kansen en gevaren te zijn - vergroot de economische potentie. Procesoptimalisatie is beter mogelijk en bedrijven kunnen producten of diensten digitaal vermarkten, wat zorgt voor meer efficiëntie en een grotere afzetmarkt. Tegelijkertijd is het van belang dat er ook bewustzijn is van de mogelijke negatieve effecten van digitalisering. Denk hierbij aan onderwerpen als digitale veiligheid en privacy.

Een hoog niveau van digitale geletterdheid in Groningen zorgt voor brede welvaart. Daarom moeten we er niet alleen voor zorgen dat alle inwoners van Groningen een basisniveau hebben om zich in een digitaliserende samenleving prettig te blijven voelen, maar ook dat we de kansen die digitaal geletterd zijn biedt in zijn algemeenheid benutten: van student tot professional, van werkzoekende tot oudere. Een hoog niveau van digitale geletterdheid zorgt voor betere

² CBS (2018). ICT, kennis en economie 2018.

resultaten op het gebied van onder andere economie, onderwijs en zorg. Het maakt efficiënter, maakt winstgevender, maakt innovatiever. Zo zorgen we ervoor dat Groningers mee kunnen op de arbeidsmarkt, eenzaamheid afneemt, sociale participatie wordt vergroot en toegang tot online zorg en voorzieningen mogelijk wordt.

Kortom, digitale geletterdheid en inclusie moeten een centraal thema zijn in de digitale samenleving. Deze onderwerpen zijn de brug tussen technologie en de mens en stellen ons in staat om tot echte verandering te komen. De DLC heeft de ambitie om van Groningen in 2025 de meest digitaal geletterde stad en provincie van Nederland te maken. We willen samen iedere Groninger *one level up* te brengen. Daarom zetten we proeftuinen en projecten op of bouwen hieraan mee, waarbij concreet wordt gewerkt aan het verbeteren van digitale vaardigheden in alle lagen van de samenleving. Door te investeren in digitale geletterdheid van je inwoners creëert Groningen de vruchtbare bodem die nodig is om nu en in de toekomst voorop te blijven lopen.

Digital Literacy Coalition

Om een oplossing te bieden voor de uitdagingen die ontstaan op het gebied van digitale geletterdheid, ten gevolge van de digitalisering van de samenleving in de regio Groningen, is de Digital Literacy Coalition (DLC) opgericht. De DLC is een netwerk- en projectorganisatie die een hechte samenwerking biedt tussen publieke en private partijen. Twintig partijen uit onderwijs en wetenschap, bedrijfsleven, overheid, zorg, en de educatieve en culturele sector gaan samen aan de slag rond het thema digitaal geletterdheid, en creëren zo verbinding en meerwaarde. De organisatie staat open voor toetreding van andere partners die willen bijdragen aan het gezamenlijke doel en draagt bij aan het Akkoord van Groningen, onder het thema Digital Society.

Ambitie

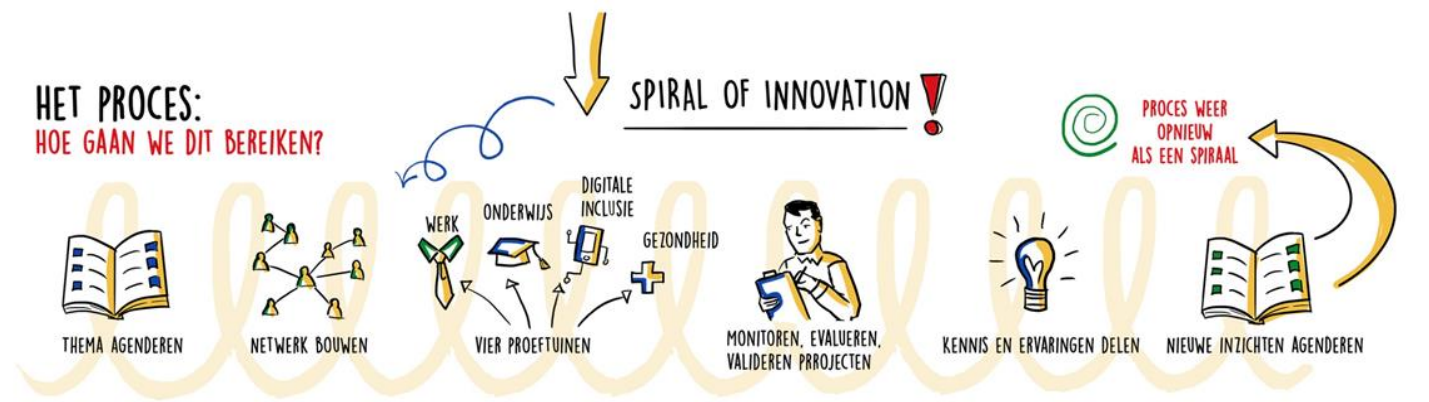
Zoals geschetst kent digitale geletterdheid veel verschillende kanten. Dit maakt het een complexe maatschappelijke uitdaging. Hoe zorgen we dat *iedereen* van digitale innovaties kan profiteren? Hier willen wij voor zorgen, door samen te werken met verschillende stakeholders en activiteiten te organiseren in samenspraak met burgers. We zorgen voor structureel verbinding tussen partijen die zich met digitale geletterdheid en inclusie bezighouden. Het gaat hierbij om overheid, onderzoek, bedrijfsleven, onderwijs en burgers. We willen met onze partners komen tot state-of-the-art kennis, materialen en producten die ingezet kunnen worden bij het vergroten van digitale inclusie en vaardigheden. We willen ervoor zorgen dat mensen die nu niet meekunnen in de digitalisering van de maatschappij dit straks wel kunnen. Ook willen we mensen die al wel digitaal vaardig zijn een niveau verder brengen. Als iedereen *one level up* gaat, zorgen we voor betere werknemers en ondernemers die zich een leven lang kunnen blijven ontwikkelen. Dan zorgen we ervoor dat mensen de kansen zien die digitalisering biedt en die kunnen pakken, maar dat ze ook de valkuilen en gevaren doorzien. Dan zorgen we ervoor dat mensen niet worden buitengesloten en tweederangs burgers worden, maar

creëren we een betere leefomgeving: minder eenzaamheid en een betere aansluiting op sociale netwerken. We zorgen voor een digitaal inclusieve samenleving.

Werkwijze

Spiral of innovation

Het [Akkoord van Groningen](#) heeft de ambitie om van Groningen de meest digitaal geletterde regio van Nederland te maken belegd bij de DLC. De DLC doet dit als volgt: we agenderen het thema digitale geletterdheid op verschillende beleidsagenda's, bouwen en onderhouden actief het netwerk, gaan in concrete projecten aan de slag in verschillende proeftuinen, paren dit aan onderzoek, monitoring en evaluatie, en zorgen voor kennisdeling en -uitwisseling tussen de partners. Deze kennis en nieuwe inzichten worden weer meegenomen bij het agenderen van het thema. Zo creëren we een *spiral of innovation*.

Agenderen

De DLC is aanjager van het thema digitale geletterdheid. Vanzelfsprekend dient digitale geletterdheid hoog op de agenda te staan bij elk van de afzonderlijke partners, maar de DLC wil ook het onderwerp stevig op de nationale en regionale beleidsagenda's plaatsen. Digitale geletterdheid heeft reeds een prominente plek in diverse beleidsstukken, wat mogelijkheden biedt om de DLC verder van de grond te tillen. Zo staat digitalisering, waar digitale geletterdheid onder valt, op de agenda in de Regiodeal Oost-Groningen en is 'Digitalisering'

als thema opgenomen in het thematisch programmaplan van Nationaal Programma Groningen (NPG).

De geïntegreerde aanpak van digitale geletterdheid is daarbij een voorbeeld voor hoe een regio in gezamenlijkheid snelle en goed gefundeerde stappen kan zetten om het maatschappelijk vraagstuk van digitale in- en exclusie op te lossen. Onderdeel hiervan is dat wij met onze partners met deze gezamenlijke agenda naar buiten treden. De gezamenlijke agenda fungeert dan ook als basis voor mogelijke aanvragen, plannen en projecten.

Netwerk

De oprichting van de DLC bouwt voort op bestaande initiatieven en infrastructuur. Groningen kent een sterke infrastructuur met betrekking tot digitalisering. Verschillende centra maken hier onderdeel van uit. Er werken in Groningen meerdere initiatieven en partijen aan de stimulatie van digitale innovatie in brede zin. Denk hierbij aan de IT Academy (Hanzehogeschool), MKB Noord, Samenwerking Noord, Digital Office, Werkplaats Online Ondernemen (Onderdeel van de Digital Society Hub) en Groningen Digital Business Centre (GDBC). De DLC sluit aan op deze regionale initiatieven, maar ook op landelijke ontwikkelingen zoals de Nederlandse AI Coalitie en Europese initiatieven zoals de European Digital Innovation Hub. Positief aan het Groningse digitaliseringsklimaat is dat vele partners elkaar goed weten te vinden en in veel gevallen zijn de onderlinge lijnen kort. Wij maken dan ook grondig gebruik van dit netwerk. Desalniettemin is er sprake van veel ruimte in dit netwerk voor een geïntegreerde aanpak als het gaat om digitale geletterdheid. Dit wil de DLC faciliteren. We onderhouden het bestaande netwerk en bouwen het uit. Groningen wordt zo een *best practice* voor een geïntegreerde aanpak op het thema digitale geletterdheid.

Proeftuinen en concrete projecten

Op basis van een inventarisatie onder de partners is geconcludeerd dat de doelgroep van de DLC grofweg thematisch kan worden ingedeeld in drie groepen; de lerende burger, de werkende burger en de participerende burger. Vanuit deze thematische indeling zijn wij gekomen tot het opzetten van vier proeftuinen, namelijk *digitale inclusie*, *gezondheid*,

onderwijs en werk. Voor de DLC is een proeftuin een plek, fysiek of digitaal, waar innovatieve oplossingen worden ontwikkeld rond een “probleem” . Dit is geen sluitende definitie, dus een proeftuin kan verschillende vormen hebben. Belangrijke pijlers binnen een proeftuin zijn: nieuwe samenwerkingen, netwerkend werken, ruimte voor onderzoek, wederzijdse nieuwsgierigheid, nieuwe verbindingen, open en creatieve houding, cross-over, co-creatie, publiek-privaat, bottom-up.³

De partijen uit de coalitie voeren binnen hun eigen organisatie of samen met andere organisaties projecten uit op het gebied van (bevordering van) digitale geletterdheid. De kennis en ervaring die hierbij wordt opgedaan, wordt binnen de coalitie gedeeld en verder gebracht in vervolgprojecten. Deze vervolgprojecten kunnen concrete projecten en activiteiten zijn maar kunnen ook uitmonden in praktijkgericht onderzoek of fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Hierbij is de kracht van de coalitie dat bijvoorbeeld het bedrijfsleven, de overheid of de zorg in samenwerking met de kennisinstellingen (ROC' s, HBO en WO) best practices kan valideren middels onderzoek en dat het zo meer meetbaar wordt. Via deze manier van samenwerken worden er binnen Groningen diverse kleine en grotere “proeftuinen” opgetuigd, waar alle coalitiepartners de vruchten van kunnen plukken. Het uitdragen van de lessen uit deze proeftuinen naar andere contexten en andere regio' s is een van de ambities van de coalitie.

Onderzoek: monitoren, evalueren en valideren

Om de ambitie van de DLC te realiseren zijn de partners in concrete projecten en activiteiten aan de slag onder de paraplu van de vier proeftuinen. Het doen van onderzoek maakt een essentieel deel uit van deze activiteiten. Binnen de DLC wordt onderzocht welke projecten wel of geen effect hebben. We monitoren projecten in de proeftuinen, evalueren de resultaten en valideren interventies. De tools, strategieën en methodes waar we mee experimenteren kunnen zo worden doorontwikkeld en worden gebruikt om effectief te versnellen en op te schalen, samen met partners binnen en buiten de DLC. Breder, verzamelen we kennis over hoe mensen digitale vaardigheden ontwikkelen, het gebruik van digitale middelen en de rol van digitale

³ Rijksdienst voor ondernemend Nederland, [website RVO](#), maart 2021.

geletterdheid bij het bevorderen van deelname aan de samenleving. Onderzoek maakt zo een integraal deel uit van de projecten in de verschillende proeftuinen.

De DLC geeft sturing aan het verder ontwikkelen van de proeftuinen, waarin concrete projecten aan onderzoek worden verbonden. De DLC heeft hierin een faciliterende en aanjagende functie, waarbij kennisdeling en kennisstapeling centraal staat. Samenwerking verstevigen tussen partners en positionering van de partners rondom de thematische proeftuinen heeft prioriteit.

Kennisverspreiding

Aan de hand van de roadmap met thema's die praktisch worden uitgevoerd in proeftuinen wordt concreet toegewerkt naar gevalideerde oplossingen. Dit betekent dat kennisdeling en een goede rolverdeling tussen de deelnemende partners cruciaal zijn. Door hun verschillende achtergronden en doelstellingen zijn de partners complementair. Gezamenlijk moet met regelmaat worden bezien of de thema's en projecten op de roadmap bijgesteld moeten worden, en welke nieuwe projecten moeten worden gestart om de ambitie waar te maken. Om bredere impact te hebben wordt de aanpak en de ontwikkelde kennis en inhoud in zowel de regio Groningen alsook landelijk uitgedragen. De resultaten van de projecten zullen breed worden verspreid via de nieuwsbrief van de DLC, (online) bijeenkomsten, wetenschappelijke publicaties en publicaties voor een breed publiek.

Binnen de DLC is het gezamenlijk uitdragen van de ontwikkelde kennis en inhoud van belang, daarom zal er binnen de DLC ook aandacht zijn voor professionele communicatie-uitingen via diverse kanalen. Zo verspreiden we kennis via onze website, via een maandelijkse nieuwsbrief en zijn we actief op LinkedIn. Daarnaast organiseren we netwerkbijeenkomsten zodat partners worden gefaciliteerd in het onderling verbinden, samenwerken en het delen van *best practices*.

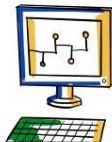

HET PROBLEEM:

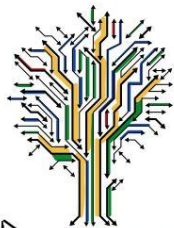
IN NEDERLAND HEBBEN 2,5 TOT 4 MILJOEN VOLWASSENEN BEPERKTE DIGITALE VAARDIGHEDEN

HOE WERKEN ICT EN MEDIA? HOE GAAN WE ERMEE OM?

HOE INTEGREREN WE BURGERSCHAP EN INCLUSIE IN ALLE LAGEN VAN DE DIGITALE SAMENLEVING?

DE AMBITIE:

MAAK GRONINGEN IN 2025 DE MEEST DIGITAAL GELETERDE STAD EN PROVINCIE VAN NEDERLAND

DIGITALISERING EN DATAFICATIE VERANDEREN HET DAGELIJKS LEVEN VAN MENSEN FUNDAMENTEEL

IEDEREEN ONE LEVEL UP

EEN LEVEN LANG ONTWIKKELEN

DIGITALE GELETERDHEID: KENNIS, VAARDIGHEDEN, COMPETENTIES, ATTITUDES, MOTIVATIES, VERTROUWEN EN INZICHT DAT NOODZAKELIJK IS OM DIGITALE TECHNOLOGIE TE BEGRIJPEN EN TOE TE PASSEN

HET PROCES:

HOE GAAN WE DIT BEREIKEN?

SPIRAL OF INNOVATION

PROCES WEER OPNIEUW ALS EEN SPIRAAL

THEMA AGENDEREN

NETWERK BOUWEN

WERK

ONDERWIJS

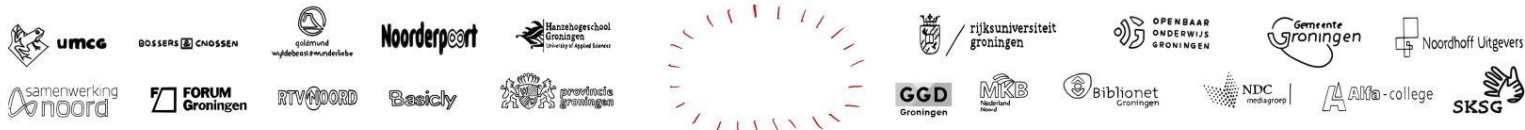
DIGITALE INCLUSIE

GEZONDHEID

MONITOREN, EVALUEREN, VALIDEREN PROJECTEN

KENNIS EN ERVARINGEN DELEN

NIEUWE INZICHTEN AGENDEREN

De proeftuinen

Digitale inclusie

De proeftuin Digitale Inclusie past goed bij de ambitie om ervoor te zorgen dat alle burgers de kans krijgen om hun niveau van digitale geletterdheid te verhogen en te kunnen participeren in een steeds verder digitaliserende samenleving. Hierbij is veel aandacht voor groepen in de samenleving waarvoor digitalisering een grotere opgave is zoals laaggeletterden, lager opgeleiden en inburgeraars, maar ook ouderen. Een speerpunt is de drempel die digitalisering

voor deze groepen opwerpt voor participatie in de democratie en communicatie met de overheid. Dit is onder meer terug te zien aan de digitale voorzieningen van de overheid en in de communicatie van de overheid richting haar burgers. Maar ook waar het gaat om gebrekkige toegang tot nieuws en informatie die nodig is om te participeren als burger in de democratie.

In de proeftuin digitale inclusie wordt reeds via drie verschillende pilotprojecten onderzoek gedaan. Daarnaast voeren we op dit moment gesprekken over het doorontwikkelen van deze proeftuin in nieuwe projecten. Een projectgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de Akkoord-partners heeft een aantal projecten geïdentificeerd waarin al wordt gewerkt aan digitale geletterdheid en inclusie. Deze initiatieven zijn vaak los van elkaar gestart en er is vaak beperkte samenwerking; dit biedt echter een goede basis voor het doen van onderzoek en hiermee nieuwe, op wetenschappelijk onderzoek gefundeerde, inzichten op te doen.

Een van de pilotprojecten is het project *Opgroeien met media*, een samenwerking tussen de RUG en SKSG. Media spelen een steeds centralere rol in het leven van kinderen. Kinderopvang, scholen en ouders worstelen hoe ze hiermee moeten omgaan, terwijl de creatieve industrie kennis nodig heeft over hoe ze op een verantwoorde manier hierop kan inspelen. De RUG onderzoekt in dit project hoe kinderen digitale vaardigheden en mediawijsheid ontwikkelen, en hoe dit verschilt tussen meer en minder kansrijke wijken in de stad.

In het project *Naar Ctrl* richt het Alfa College zich op digitale vaardigheden voor minder taalvaardige cursisten. Bij hen is de kans op over onvoldoende digitale vaardigheden beschikken driemaal zo hoog als de gemiddelde Nederlander.⁴ Vaardigheden die nodig zijn om te kunnen lezen, schrijven en rekenen op digitale apparaten, zoals een computer, tablet, smartphone of betaalautomaat. Ook begrip van de digitale wereld, zoals het opzoeken en beoordelen van informatie, digitale veiligheid en privacy is in dit project van belang. In met name Oost-Groningen is het aantal laaggeletterden hoger dan gemiddeld in Nederland. In

⁴ [Baay, P., Buisman, M., & Houtkoop, W. \(2015\). Laaggeletterden: achterblijvers in de digitale wereld? Vaardigheden van burgers en aanpassingen door overheden. Den Haag: Stichting Lezen & Schrijven i.s.m. ecbo.](#)

Westerwolde, Stadskanaal en Oldambt is 16% van de inwoners laaggeletterd, in Veendam en Pekela 19%, tegenover 12% landelijk.⁵

In het derde pilotproject, *Living Lab Oosterparkwijk*, is de Gemeente Groningen de trekker. We onderzoeken laagdrempelige, informele initiatieven in de wijk om inwoners digitaal geletterd te maken. De focus in dit project ligt op ouderen, maar omdat we in het buurthuis, taalhuis en de bibliotheek (digicafé), en in samenwerking met het WIJ team, burgers instrueren, bereiken we ook bredere groepen wijkbewoners. Onder invloed van de Corona-crisis onderzoeken we nu hoe digitaal en op afstand de digitale vaardigheden van wijkbewoners verbeterd kunnen worden.

Ook de proeftuin *digitale inclusie* is in ontwikkeling. Zo lopen er gesprekken over een tweede proeftuin en/of een aantal projecten rondom digitale inclusie, in samenwerking met de Regiodeal Oost-Groningen. Deze tweede variant bevindt zich in de brainstormende fase, waarbij onder meer de gemeente Oldambt, Biblionet Groningen, wijkgerichte aanpak Veendam-Noord, Noorderpoort en de DLC meedenken over de invulling. Vooralsnog is het idee om deze proeftuin fysiek in te richten in het Centrum Digitaal Oldambt (CDO). In mei/juni 2021 verwachten we dit te kunnen concretiseren.

Gezondheid

Het hebben van digitale vaardigheden levert een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid en gezondheid van onze burgers. Zo kunnen zij met digitale vaardigheden informatie over gezondheid, gezond zijn en een gezonde leefstijl opzoeken om te voorkomen dat ze ziek worden (preventie). Bij ziekte kunnen digitale vaardigheden bijdragen aan het zoeken naar informatie, aan het contact met de zorgverleners (het inzien van het medisch dossier, het delen en verzamelen van gezondheidsdata, beeldbellen) en aan de behandeling (e-health, telemonitoring). Wij vinden het belangrijk om digitale toepassingen toegankelijk te maken voor mensen met minder digitale vaardigheden, en juist deze doelgroep vanaf het begin bij de ontwikkeling te betrekken. Daarnaast is het ook van belang dat zorgverleners digitale vaardigheden hebben om veilig en verantwoord met deze toepassingen om te gaan.

⁵ [Geletterdheid InZicht.nl \(2020\). Aandeel laaggeletterden naar regio.](#)

Om diverse initiatieven op dit gebied bijeen te brengen, te pionieren en inzichten en ervaringen op te doen in concrete projecten, zetten we binnen de DLC een proeftuin gezondheid op. De huidige Corona pandemie laat de relevantie des te meer zien van de inzet van digitale toepassingen in de zorg. De implementatie van dergelijke tools vindt nu in versnelde mate plaats. Het is essentieel dat iedereen in deze ontwikkeling mee kan komen en dat burgers en zorgverleners adequate ondersteuning daarbij krijgen. Vanwege deze urgentie wil de DLC op korte termijn starten met de proeftuin gezondheid, mede met het oog op het verbinden van verschillende partijen en initiatieven in de regio binnen de programmatische aanpak van deze proeftuin. Zo zijn we in staat om gezamenlijk daadkrachtiger te handelen. De proeftuin gezondheid is op dit moment in ontwikkeling. We werken voor de proeftuin gezondheid in samenwerking met diverse partners van de DLC en daarbuiten zoals kennisinstellingen, overheden en zorgverleners Noord-Nederland.

In alle projecten werken we samen met burgers uit de regio om ervoor te zorgen dat deze aansluiten bij hun wensen en behoeftes. In de projecten staan de verhalen van inwoners centraal waarbij we o.a. inzetten op het (leren) ervaren dat digitale zorg ook warme zorg kan zijn. We willen starten in de gemeenten Oldambt en Groningen omdat digitale vaardigheden voor burgers hier groot verschil kunnen maken, en er andere relevante initiatieven lopen zoals de verrijkte schooldag, leefstijlpoli, provinciale ketenaanpak en samenWIJS.

We zorgen ervoor dat de projecten gemakkelijk schaalbaar zijn zodat ze daarna ook in andere regio's uitgevoerd kunnen worden. Daar waar dat in (nieuwe) projecten van toegevoegde waarde is, willen we ook het lokale MKB betrekken in de ontwikkeling van oplossingen. Daarbij kunnen connecties gelegd worden met programma's als dHealth en het Personalised & Connected Health Ecosysteem.

Binnen deze proeftuin onderzoeken we binnen vijf werkpakketten hoe we vanuit het perspectief van de burger digitale vaardigheden kunnen verhogen om daarmee een bijdrage te leveren aan welbevinden en gezondheid. Onderstaand zijn de werktitels en concepten van de nog in ontwikkeling zijnde werkpakketten opgenomen.

Werkpakket 1: Inventarisatie behoeftes van Groningers

Binnen dit werkpakket gaan we in gesprek met inwoners van de provincie Groningen over digitale vaardigheden en gezondheid. Welke ideeën hebben zij over gezondheid en ziekte, welke verwachtingen hebben zij van digitale zorgtoepassingen zoals eHealth, hoe zou eHealth kunnen bijdragen aan preventie, gezondheid en zorgverlening en wie heeft daar het meeste baat bij? Welke digitale vaardigheden zijn nodig voor het gebruik, en hoe kunnen die het beste worden overgebracht?

Werkpakket 2: Inventarisatie vaardigheden

Vanuit wetenschappelijke eHealth en telemonitoringstudies weten we dat een deel van de patiënten niet mee kan doen aan deze studies omdat ze onvoldoende digitale vaardigheden hebben. Er is weinig bekend over deze groep die niet geïnccludeerd wordt, en daarom willen we onderzoeken welke problemen zij ervaren, welke ondersteuning hierbij kan helpen en welke wensen en behoeftes zij hebben t.a.v. digitale vormen van zorg.

Werkpakket 3: Toegankelijkheid en laagdrempeligheid

De in Werkpakket 1 en 2 opgehaalde kennis wordt uitgewerkt naar (ontwikkeling van) concrete innovatieve middelen/concepten om inwoners digitaal vaardiger te maken op het gebied van hun gezondheid, en zorgprofessionals te ondersteunen in de inzet van digitale toepassingen bij deze doelgroep.

Werkpakket 4: Educatie

Het is belangrijk dat de opgehaalde kennis en ervaring behouden blijven, en dat er in alle opleidingen aandacht is voor digitale vaardigheden. Daarom gaan we in dit werkpakket binnen alle kennisinstellingen kijken hoe deze kennis en ervaring op duurzame wijze deel uit kan (gaan) maken van onder andere de opleidingen voor zorgprofessionals. We onderzoeken of dit in een modulaire vorm mogelijk is voor MBO/HBO/WO.

Werkpakket 5: Programmamanagement en maatschappelijke outreach

Het is van belang om de samenhang tussen de verschillende werkpakketten te bewaken en ervoor te zorgen dat de werkpakketten optimaal gebruik maken van de kennis die ontwikkeld wordt. Een programmamanager zal samen met een deskundige op het gebied van maatschappelijke outreach/communicatie & PR het programma inhoudelijke sturen en tevens zorgen voor de aansluiting naar andere gerelateerde projecten binnen de Digital Literacy Coalition en daarbuiten.

Onderwijs

Binnen de proeftuin onderwijs werken we via projecten integraal aan activiteiten die digitale geletterdheid van leerlingen én leerkrachten moeten bevorderen. Werken aan digitale basisvaardigheden, maar ook mediawijsheid en informatievaardigheden worden vervlochten binnen het curriculum. Daarnaast is er aandacht voor digitale technologie zoals programmeren en computational thinking.

Er zijn meerdere grote projecten/initiatieven gaande bij de DLC-partners, waarbij scholieren en/of studenten vaak samen met bedrijven digitale tools op hun vakgebied en op het gebied van samenwerking en communicatie leren inzetten, gebruiken of zelfs ontwikkelen. Denk hierbij aan de Innovatiewerkplaats ICT en Didactiek, een professionele leergemeenschap van docenten, studenten, onderzoekers die samenwerken aan het versterken van onderwijs met digitale middelen. In dit initiatief vanuit de Hanzehogeschool Groningen wordt samengewerkt met onder andere de RUG en Openbaar Onderwijs Groningen (OOG). Als eerste onderwijsinstelling in Nederland is OOG in 2016 gestart met het ontwikkelen van een doorgaande leerlijn digitale geletterdheid van groep 1 van de basisschool tot en met de examenklas. Het doel van de Leerlijn Digitale Geletterdheid is leerlingen goed voor te bereiden op de digitale toekomst. Op alle scholen van OOG wordt gewerkt aan digitale vaardigheden vanuit deze leerlijn. De leerlijn start in groep 1 en loopt door tot VWO 6. Op alle scholen zijn deelprojectleiders die digitale geletterdheid vormgeven op locatie. Op 5 van de locaties ontwikkelt OOG zogeheten E-Labs, ruimtes met daarin professionele technologie die ingezet kan worden ter verrijking van het onderwijs. Hierin kunnen leerlingen aan de slag met 3D-

printers, lasersnijders, robotjes en apparatuur om foto's en film te bewerken. Het E-lab levert een bijdrage aan de ontwikkeling van kennis en vaardigheden op vier deelgebieden: ICT basisvaardigheden, Computational thinking, Mediawijsheid en Informatievaardigheden.

Digitaal leren en lesgeven is een onderwerp waar veel onderwijsinstellingen mee bezig zijn, maar wat ook voor andere DLC-partners een kerntaak is. Zo wil DLC-partner Basicly zorgen dat iedere leerling in Nederland klaar is voor de digitale wereld. Het bereiken van dit doel begint volgens Basicly bij de leerkracht. Daarom biedt het Basicly-online-platform leerkrachten en scholen alle handvatten om digitale geletterdheid een plek te geven in hun onderwijs, inclusief professionalisering van het leerkrachtenteam, kant-en-klaar lesmateriaal voor de onder- en bovenbouw en persoonlijke begeleiding.

Verder wordt er op dit moment een projectgroep opgezet, onder meer bestaande uit de DLC, Kennisnet, OOG en de Regionale Aanpak Personeelstekorten (RAP), om te verkennen wat de mogelijkheden zijn om vanuit een gezamenlijke inhoud tussen de verschillende onderwijsinstellingen, digitale vaardigheden bij onderwijsprofessionals zichtbaar te maken, en hier ook een gezamenlijk leeraanbod op te leveren, op basis van wetenschappelijk onderzoek. Zodoende kan er een doorlopende leerlijn *digitale geletterdheid* worden opgezet, speciaal voor onderwijsprofessionals. Door te zorgen voor draagvlak vanuit de verschillende onderwijspartners en externe onderwijspartners is het mogelijk om samen te werken en kennis te delen. Idealiter kan in de toekomst ook gebruik worden gemaakt van elkaars leeraanbod. Dit project bevindt zich in de verkennende fase.

Werk

Hoe kan er gewerkt worden aan het verbeteren van digitale vaardigheden van medewerkers? Welke type trajecten zijn er voor welke doelgroepen en in hoeverre zijn deze trajecten effectief? Dit soort vraagstukken hopen wij in de proeftuin *werk* een antwoord op te vinden. Er zijn onder de DLC-partners meerdere IT-bedrijven die projecten doen voor werkzoekenden om ze kansrijker te maken voor toegang tot de IT-arbeidsmarkt. Een mogelijke kruisbestuiving tussen deze partijen en de DLC is wenselijk om de *werkende burger* one-level-up te brengen qua

digitale competenties. De proeftuin werk bevindt zich nog in de ontwikkelingsfase. Binnen de partners van de DLC is *werk* een prominent thema. Er zijn verschillende DLC-partners die op dit moment een rol spelen op dit thema.

Zo speelt Bossers&Cnossen een belangrijke rol in het netwerk, door de inzet van hun Tech-savvy programma. Volgens hen zijn organisaties die technologie omarmen wendbaarder, efficiënter en kunnen zich daardoor concentreren op hun core business. Welke achtergrond men ook heeft, welke ervaring of opleiding: technologie gaat "iets" in de toekomstige arbeidsmarkt betekenen. Het Tech-savvy programma behandelt 9 Tech-savvy kernvaardigheden in vier programmaonderdelen. Afhankelijk van de doelgroep en doelstellingen van de opdrachtgever kan het programma aangevuld worden met onderdelen op maat. Samen met het Centrum naar Werk van de Gemeente Groningen is bijvoorbeeld een programma ontwikkeld om langdurig werklozen voor te bereiden op nieuw werk waarbij digitale vaardigheden van groot belang zijn. In dit op maat gemaakte programma worden werkzoekenden en werkcoaches getraind in 21e- eeuwse en tech-savvy vaardigheden en op deze manier aantrekkelijk voor werkgevers. Ook binnen het Noorderpoort is het initiatief opgepakt om d.m.v. het trainen van ambassadeurs de organisatie en haar studenten meer Tech-Savvy te maken. Door het Tech-Savvy traject met digitale ambassadeurs en docenten digitale vaardigheden wil B&C leraren en studenten meer digitaal vaardig maken en zo voorbereiden op de toekomst.

Ook werken we samen in de Regio Deal Oost-Groningen, die als doel heeft gesteld digitale geletterdheid te versterken in de regio Oost-Groningen, aan de ontwikkeling van een proeftuin MKB. Deze proeftuin sluit aan bij (onderdelen van) de digitale agenda die de gemeente Oldambt heeft opgesteld en houdt rekening met de huidige situatie in het MKB. De Regio Deal Oost-Groningen doet dit in samenwerking met onder andere de de DLC, Centrum Digitaal Oldambt (CDO), Werkplaats Online Ondernemen Groningen en MKB Noord. Gedurende het ontwikkelproces kunnen andere organisaties aansluiten. Deze gesprekken bevinden zich nog in de verkennende fase.

Digitale Academie Noord-Nederland

In maart 2021 is de aanvraag voor de Digitale Academie Noord-Nederland gehonoreerd door het NPG. Het project past binnen het programma Werken aan Ontwikkeling van de Provincie Groningen en het Platform Regionale Arbeidsmarkt, en de DLC is nauw betrokken bij deze aanvraag. DLC partners Hanzehogeschool Groningen, Noorderpoort, RUG en Biblionet Groningen werken hier samen aan het realiseren van onze maatschappelijke ambities. De Digitale Academie wordt zo een portal dat kan worden ingezet om binnen de vier proeftuinen Groningers te bereiken en door te verwijzen naar opleidingen die hun digitale geletterdheid vergroten.

De Digitale Academie is een online platform waar alle opleidingen op het gebied van digitalisering die in Noord-Nederland worden aangeboden, een plek krijgen en laagdrempelig kunnen worden gevonden en gevolgd. Opleidingsaanbod voor alle opleidingsniveaus, van laaggeletterd tot hoger opgeleid, wordt aangeboden zowel voor mensen die (willen) werken *met* ICT als *in* de ICT. In de Digitale Academie wordt het aanbod van verschillende kennisinstellingen, commerciële aanbieders en de bibliotheken op meerdere niveaus ontsloten, zodat iedereen op zijn of haar niveau kan worden bediend. Het wordt een platform waar inwoners van de provincie en stad Groningen zich een leven lang digitaal kunnen blijven ontwikkelen en waar iedereen ongeacht voorkennis of opleidingsniveau een passende opleiding digitale vaardigheden kan vinden.

Via campagnes worden de inwoners van Groningen (en op termijn Noord-Nederland) bewust gemaakt van het nut en de noodzaak van digitalisering. Voor het project wordt gebruik gemaakt van een interactieve online plug-in die bezoekers door middel van een aantal vragen naar het juiste opleidingsaanbod leidt. De Digitale Academie is een van de middelen om de ambitie van de DLC waar te maken en de bevolking van Groningen op digitaal gebied naar een hoger niveau te brengen (one level up).

Colofon

Dit document is een levend document en is aan verandering onderhevig. Daarom kan het zijn dat dit document niet altijd volledig actueel is. De inhoud van dit document is in alle zorgvuldigheid opgesteld. Het kerndocument is een openbaar document en kan met geïnteresseerden gedeeld worden.

Digital Literacy Coalition

Broerstraat 5

9712 CP Groningen

[Partners](#) | [News](#) | digital-literacy.nl | digital-literacy@rug.nl |